

СОЦИАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА СВОБОДНОТО ВРЕМЕ И ПСИХОГЕОГРАФИЯ

Иво Велинов¹

Авторът реконструира видове мотивирани пътувания до Рилския манастир, България. С настоящия текст се прави опит за определяне на поклонничеството като форма на пътуване и необходимостта от посещението на свети места. По-нататък, идеята за поклонение пред свято място попада в полето на символните, теоретичните и културните репрезентации. Централни тук са изводите, които обобщават едно проучване на процесите на пътуване в православната българска традиция и текст. Динамиката на социалните промени и влиянието на миналото на всички нива бележат спецификата на социалната реалност и личното свободно време в ежедневието на хиперконсумиране.

Ключови думи: психогеография, свободно време, пътуване, поклонничество

Позициониране на изследван случай *in situ* чрез теоретични постановки

Настоящото изследване разглежда случаите, при които българинът посещава историческо и културно място. Тези случаи са представени чрез няколко различни изследователски интереса, в т.ч. културна география, религия и туризъм. Една от идеите при семиотика на културата е представянето на пространствения метаезик чрез теоретичните постановки на Школата в Тарту, Естония. Ако означаващите практики, които се отнасят до осъществяването на езика, са разглеждани след езиковите системи, то в съвременното ежедневие създаващите пространство практики привличат вниманието, след като са анализирани кодовете на пространствения ред.

¹ Ас. д-р Иво Велинов – Югоизточноевропейския център за семиотични изследвания, НБУ

Адрес за контакти: velinov.ivo@gmail.com

В *Изобретяване на всекидневието*, авторът д-р Серто описва ежедневно разказвани приключения, които едновременно произвеждат географии на действия и се отклоняват вътре в общите места на реда. Те нямат характеристиките на просто „допълнение“ към пешеходните изкази и към реториките на пътя, нито се „задоволяват“ да ги изместват и пренасят в полето на езика. В действителност тяхната роля е в организиране на процеса „ходене“, като правят пътуването *преди* или *докато* краката го изпълняват (д-р Серто, 1990: 193-212).

Светът на наратива е ключов момент при преминаването от външния/реалния свят към вътрешния/интимния за човека. Браун и Камбъл разглеждат митовете, историите, духовните и културни ценности като създават системи, чрез които дават възможности за разглеждане на архетипната структура на видовете наративни традиции. Камбъл решава да използва *мономита*, за да покаже тръгването на героя от обикновения свят, проследявайки неговите моменти на трансформация по време на пътуване, желанието за влизане в непознат свят, изграден от чужди до този момент събития за *културния герой*. Той описва общо седемнайсет етапа при пътуването на героя, които според изследователските цели могат да бъдат редуцирани до четири: 1) тръгването и културната промяна по време на пътуване; 2) преминавайки през процеса на културна трансформация, героят решава дали да се върне обратно в обикновения свят; 3) културният герой обикновено решава да се върне. Извършвайки това действие, героят се сблъсква с редица житейски неудобства по време на завръщането; 4) ако културният герой успешно се интегрира в обикновения свят след културната трансформация, той може да подобри заобикалящата го среда (Браун, 2000; Камбъл, 2001).

Друг автор, Бауман, в научни трудове определя проявите на фрагментация, дезинтеграция и субективизъм във всекидневния живот като нещо естествено. Той въвежда алегорията за *поклонник*, *турист* и *скитник*, като по този начин дава по-ясна представа за идентичността на модерния и постмодерния човек. Според автора, *поклонниците* определят края на XIX и началото на XX в., докато идентичността на постмодерния човек се открива чрез алегорията *турист*. При тази ситуация човек живее непрестанно в различни степени на несигурност. Тази несигурност в ежедневието дава основание да се направи връзка с алегорията за *поклонника* и по този начин да бъдат разгледани различни религиозни конотации относно как човек може да живее заобиколен от профанирани обекти *in situ*, част от които имат предназначението за философско преклонение пред свящото (Bauman, 1996: 18-36; 1997).

Поклонничество или за психогеографията и свободното време през XXI в.

За анализирането на културните процеси по време на пътуване и наративите при *българския пътешественик* тук се разглежда част от теоретичната постановка на Лотман за граничните състояния при определянето на